

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/172753,Demontaz-czterech-pomnikow-Wdzieczności-Armii-Czerwonej.html>
18.05.2024, 21:03

Demontaż czterech pomników „Wdzięczności Armii Czerwonej”

- Polska jest wolnym i niepodległym krajem. Nie jest rosyjską kolonią, nie jest częścią rosyjskiego imperialnego systemu, tak jak było za czasów komunistycznych, a ten upadający pomnik jest tego najlepszym dowodem. Wolni ludzie w wolnym kraju kształtują swoją świadomość historyczną na prawdzie, a nie na kłamstwie i okrucieństwie - mówił prezes IPN podczas demontażu pomnika „Wdzięczności Armii Czerwonej” w Głubczycach.

27 października 2022 r. - po raz pierwszy w historii - równocześnie w czterech miejscowościach: Głubczycach i Byczynie (woj. opolskie), Bobolicach (woj. zachodniopomorskie) oraz niedaleko Staszowa (woj. świętokrzyskie) odbył się demontaż czterech pomników poświęconych Armii Czerwonej.

W Głubczycach, na briefingu prasowym związanym z demontażem pomnika, obecny był prezes IPN dr Karol Nawrocki, który przypomniał, że ta akcja to realizacja ustawy z 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy i symbole umieszczane w przestrzeni publicznej.

Prezes IPN podkreślił, że pomnik w Głubczycach (a dotyczy to również trzech innych pomników demontowanych dzisiaj) to symbol nie wyzwolenia, lecz zniewolenia naszego kraju:

- Symbol systemu, który ręka w rękę z Adolfem Hitlerem rozpoczął II wojnę światową, a więc najtragiczniejszy konflikt w historii świata. Symbol systemu, który po roku 1945 zwasalizował, skolonizował połowę Europy, w tym nasz kraj, Polskę, w którym nadal mordował polskich bohaterów w ubeckich katowniach, w lasach, na ulicach. Symbol systemu, który mordował w latach 70. i 80. polskich robotników i działaczy opozycji antykomunistycznej w różnych regionach Polski. I w końcu symbol systemu, który wciąż unosi się swoim duchem w dzisiejszej Federacji Rosyjskiej, który odpowiada w warstwie wartości, w warstwie mentalnej za śmierć współczesnych Ukraińców w XXI wieku - mówił prezes Nawrocki.

Dodał, że pomnik ten jest również symbolem kłamstwa, pomnikiem ahistorycznym, bo ani w Polsce w roku 1945, ani na Opolszczyźnie, ani na przedwojennych terenach II Rzeczypospolitej Sowietów w roku 1945 nie przynieśli wolności. Przynieśli kolejne zniewolenie, zdobywali Polskę i traktowali ją jako swoją zdobycz.

- Wyzwolenia nie mogli nieść ci, którzy sami wolności nie mieli - zaznaczył prezes IPN.

Dr Nawrocki przypomniał postać kapitana Mariana Markiewicza, mieszkańca Głubczyc, urodzonego na Kresach Wschodnich żołnierza Armii Krajowej, więzionego przez Niemców,

następnie uczestnika akcji „Burza” i żołnierza podziemia antykomunistycznego, który za swoją działalność otrzymał wyrok 15 lat więzienia. W czasach rodzenia się Solidarności i nadziei na wolność budował struktury Solidarności w Głubczycach.

– Marian Markiewicz nie dożył tego momentu, ale jego wolą było, aby ten pomnik hańby, ten pomnik zwycięstwa oprawców nad ofiarami i pogardy dla ofiar zniknął z przestrzeni Głubczyc – powiedział prezes IPN dr Karol Nawrocki.

W wydarzeniu wzięli udział wnuk kpt. Mariana Markiewicza.

Pomnik „Wdzięczności Armii Czerwonej” w Głubczycach został wzniesiony w 1945 roku w parku miejskim. Upamiętniał czerwonoarmistów poległych na terenie powiatu głubczyckiego. Obelisk, przed którym stała figura żołnierza sowieckiego z pistoletem maszynowym, umieszczono na cokole dawnej Kolumny Zwycięstwa, upamiętniającej pruskie wiktorie z końca XIX w. W dolnej części cokołu była umieszczona tablica z napisem: „Cześć i chwała żołnierzom Armii Radzieckiej poległym za wyzwolenie Ziemi Głubczyckiej – Głubczyce”. Rozbiórka pomnika w Głubczycach objęła demontaż obelisku i sowieckiego żołnierza z zachowaniem zabytkowego cokołu z XIX w., na którym zostanie usytuowane nowe upamiętnienie, sfinansowane przez IPN.

Zapis briefingu w Głubczycach podczas demontażu pomnika „Wdzięczności Armii Czerwonej” na kanale IPNtv

Byczyna

W Byczynie został rozebrany pomnik „Wdzięczności Armii Czerwonej” znajdujący się na skwerze przy ul. Stawowej 3. Pomnik wzniesiono w 1945 roku na 1 Maja przy Prezydium Miejskiej Rady Narodowej. Upamiętniał 38 czerwonoarmistów z 1 Frontu Ukraińskiego, którzy w styczniu 1945 polegli w walkach o miasto. W latach 50. przeprowadzono ekshumację, a szczątki czerwonoarmistów przeniesiono na inne cmentarze. Pomnik pozostał. Miał kształt obelisku zwężającego się ku górze, był zwieńczony pięcioramienną gwiazdą. Kilkanaście lat temu usunięto z pomnika czerwoną gwiazdę i tablicę informującą, komu jest poświęcony. Pomnik usytuowany był w zabytkowym parku. W województwie opolskim IPN zdemontował już dwa pomniki: w marcu w miejscowości Folwark (gmina Prószków) oraz w sierpniu w Brzegu.

W briefingu prasowym, który rozpoczął proces demontażu pomnika w Byczynie, wzięli udział dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa Adam Siwek oraz burmistrz

Byczyny Iwona Sobania.

Transmisja z demontażu pomnika: [FB Oddziału IPN we Wrocławiu](#)

Demontaż pomnika „Wdzięczności Armii Czerwonej” w Byczynie – 27 października 2022.
Fot. Dominik Wojtkiewicz (IPN)

Od prawej: Iwona Sobania – burmistrz Byczyny, Adam Siwek – dyrektor Biura

Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN, Adam Lewandowski z Biura Rzecznika IPN.
Demontaż pomnika „Wdzięczności Armii Czerwonej” w Byczynie – 27 października 2022.
Fot. Dominik Wojtkiewicz (IPN)

Demontaż pomnika „Wdzięczności Armii Czerwonej” w Byczynie – 27 października 2022.
Fot. Dominik Wojtkiewicz (IPN)

Bobolice

Pomnik w Bobolicach, stojący do niedawna przy ul. Koszalińskiej 16, został wybudowany w 1945 roku przez żołnierzy sowieckich. Pomnik-obelisk był z cegły, otynkowany, na frontowej ścianie znajdowała się tablica z napisem w języku rosyjskim: „Wieczna chwała naszym bohaterom poległym w walkach o wolność i niepodległość naszej ojczyzny 1945 r.” Pomnik został wzniesiony na sześciu mogiłach czerwoarmistów, których szczątki w 1952 r. ekshumowano i przeniesiono na cmentarz w Koszalinie. Nowe upamiętnienie będzie w innym miejscu. IPN zdemontował w 2022 r. cztery pomniki w województwie zachodniopomorskim: w kwietniu w Białym Borze, w czerwcu w Starogardzie (gm. Resko), w lipcu w Stargardzie oraz w sierpniu w miejscowości Brojce.

W briefingu prasowym podczas demontażu pomnika w Bobolicach wziął udział dr Paweł Skubisz, dyrektor Oddziału IPN w Szczecinie.

Transmisja z demontażu pomnika: [FB Oddziału IPN w Szczecinie](#)

Demontaż pomnika „Wdzięczności Armii Czerwonej” w Bobolicach – 27 października 2022.
Fot. Sebastian Kaniewski (IPN)

Demontaż pomnika „Wdzięczności Armii Czerwonej” w Bobolicach – 27 października 2022.
Fot. Sebastian Kaniewski (IPN)

Demontaż pomnika „Wdzięczności Armii Czerwonej” w Bobolicach – 27 października 2022.
Fot. Sebastian Kaniewski (IPN)

Mokre (gmina Szydłów)

W województwie świętokrzyskim usunięty został pomnik żołnierzy Armii Czerwonej, który znajdował się na skraju lasu przy drodze nr 765 łączącej Szydłów z Kurozwałkami, na terenie Nadleśnictwa Staszów. Na monumentalnym pomniku z kamienia w kształcie portalu zamocowana była tablica pamiątkowa z napisem: „Z tego miejsca dnia 12 I 1945 roku o godzinie 4-ej wojska 1-go Frontu Ukraińskiego Armii Radzieckiej pod dowództwem marszałka Koniewa huraganowym ogniem rozpoczęły ofensywę zimową w wyniku której wyzwolona została Polska i rozgromiony hitleryzm. Chwała niezwyciężonej Armii Radzieckiej”.

W briefingu prasowym w miejscu demontażu pomnika w Mokrem wzięła udział dr Dorota Koczwańska-Kalita, naczelnik Delegatury IPN w Kielcach

Transmisja z demontażu pomnika: [FB Delegatury IPN w Kielcach](#)

Demontaż pomnika „Wdzięczności Armii Czerwonej” w Mokrem (gmina Szydłów) – 27 października 2022. Fot. Dariusz Skrzybiarz (IPN)

Dr Dorota Koczwańska-Kalita, naczelnik Delegatury IPN w Kielcach podczas demontażu pomnika „Wdzięczności Armii Czerwonej” w Mokrem (gmina Szydłów) – 27 października 2022. Fot. Dariusz Skrzybiarz (IPN)

Demontaż pomnika „Wdzięczności Armii Czerwonej” w Mokrem (gmina Szydłów) – 27 października 2022. Fot. Dariusz Skrzyński (IPN)

Apel prezesa IPN o dekomunizację przestrzeni publicznej

Prezes IPN w marcu 2022 r. zaapelował do samorządów o usunięcie z przestrzeni publicznej wszelkich nazw i symboli wciąż upamiętniających osoby, organizacje, wydarzenia bądź daty symbolizujące komunizm. – *Najwyższy czas nadrobić zaległości w tej dziedzinie (...) Niech wybrzmi to jasno i wyraźnie: w polskiej przestrzeni publicznej nie ma miejsca na jakiegokolwiek upamiętnienia totalitarnego reżimu komunistycznego i służących mu ludzi* – podkreślił w [oświadczeniu z 4 marca 2022 roku](#). Dzięki apelowi prezesa IPN rozpoczął się kolejny etap dekomunizacji w Polsce. Na oświadczenie dr. Karola Nawrockiego odpowiada coraz więcej samorządów, które chcą się pozbyć pozostałości totalitarnego systemu. Demontaże pomników to praktyczna realizacja ustawy z 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki.

[Oświadczenie Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej w sprawie dekomunizacji przestrzeni publicznej](#)